

November / December 1995 / Januari 1996

Bulletin Stedelijk Museum Amsterdam

f5,-

**Het
Amerikaanse
Perspectief**

**Metz & Co
Constant**

Emmy Andriess
Uitgeverij Van Oorschot
Maria van Kesteren
Wereld Aids Dag

Constant, De Brand, 1950

Constant, Nostalgia, 1982

Constant

Schilderijen 1948-1995

Constant (A. Nieuwenhuys) is in 1920 in Amsterdam geboren en enkele maanden geleden 75 jaar geworden. Het Stedelijk Museum toont vanaf 25 november voor de eerste maal een uitgebreid retrospectief van zijn werk. Het gebruik van dit woord eist een nadere specificering, omdat Constants werk in de loop van een halve eeuw zo veelzijdig en veelsoortig is geworden dat de vraag zich opdringt of het wel mogelijk is aan al die facetten recht te doen in één expositie.

Het Stedelijk heeft drie keer eerder werk van Constant geëxposeerd. In 1959 waren het de utopische constructies en maquettes van New Babylon, in 1974 betrof het een overzicht van zijn tekeningen vanaf 1945 (naar aanleiding van de toekenning van de David-Röellprijs) en tenslotte in 1978 schilderijen uit de jaren zeventig. Niet eerder was het mogelijk om in het Stedelijk zijn werk uit de Cobrap periode in een ruimere context te presenteren. Deze tentoonstelling brengt hier verandering in met een overzicht van bijna vijftig jaar schilderkunst, dat wordt getoond aan de hand van een zeventigtal werken.

Het heeft, met andere woorden, lang geduurd totdat een manifestatie van deze omvang kon plaatsvinden op deze plek die traditioneel met een roemruchte Cobratentoon-

stelling wordt geassocieerd, en misschien wel met Cobra tout court. Want niet alléén het Stedelijk, maar ook Constant wordt vaak in de eerste plaats met Cobra in verband gebracht. Dit is een schromelijke beperking van zijn activiteiten, maar er steekt ook waarheid in. Niet voor niets bezit het Stedelijk niet minder dan twaalf schilderijen uit de befaamde Cobrajaren 1948-51, en bovendien enkele nauw aan Cobra verwante werken, die in wisselende samenstellingen met regelmatig op zaal komen.

Allereerst is er een grote verscheidenheid in het oeuvre van Constant, waar Cobra en post-Cobra plaats maakten voor New Babylon en de kunstenaar zelf ooit meende de schilderkunst achter zich te kunnen laten, getuige een doek uit 1962 dat de beladen titel *Adieu la p...* kreeg (Vaarwel schilderkunst). Weliswaar schilderde Constant als gevolg daarvan af en toe een tijd zeer weinig, maar steeds opnieuw nam hij de, schijnbaar achteloos terzijde gelegde, penselen tenslotte weer ter hand. Maar ook binnen het beperkte gebied van de schilderkunst lijkt Constant meer dan eens zonder moeite van het een op het ander over te stappen. Stilistische wijzigingen hebben zich in zijn oeuvre enkele malen voorgedaan, en evenzovele keren scheen hij zich superieur thuis te voelen in nieuwe opvattingen en uitgangspunten, materialen en stijlen.

Constant, Winterreise, 1991

Constant lijkt in al die verscheidenheden onverstoort en telkens opnieuw een individualist. Dit neemt niet weg dat het niet altijd even eenvoudig is de eenheid in die verscheidenheid waar te nemen. Anders gezegd: zelfs nu de tentoonstelling zich tot de techniek van het schilderen beperkt, rijst al de vraag of al die schilderijen wel van één en dezelfde hand zijn, in casu van Constant? Het is op het eerste gezicht volstrekt ongeloofwaardig dat de rasechte Cobraschilder die hij was, opeens overgaat tot rechte lijnige composities met vierkanten, om vandaaruit na drie jaren picturaal zwijgen weer te gaan schilderen in een trant die nog het beste als informeel valt te karakteriseren. Na opnieuw gedurende een vijftal jaren nauwelijks te hebben geschilderd tussen 1964 en 1969, markeert *Ode à l'Odéon* een tot nu toe definitieve bekeerling tot de schilderkunst. Met dit werk dat getuigt de titel zijn oorsprong vindt in de gebeurtenissen van mei 1968 in Parijs, begint een onafgebroken reeks schilderijen die tot op heden aanhoudt. Eerst doen deze sterk denken aan nieuwbabylonische constructies; de invloed van de architectuur met toneelmatige ensceneringen met doorkijken en coulissen is evident. In de loop van het volgende decennium treedt deze architectonische opbouw steeds verder terug ten bate van een toenemend schilderijachtige behandeling van het gehele beeldvlak.

Een constante in het zeer diverse oeuvre van Constant is dat hij zich bij de keuze van zijn onderwerp dikwijls laat

inspireren door (politieke) gebeurtenissen en daarmee samenhangende toestanden, die hem blijkbaar onweerstaanbaar aanspreken. Toen tijdens de koude oorlog het militaire conflict in Korea een hoogtepunt bereikte, reageerde hij met het schilderen van *Verschroeiende aarde*. Een werk maken met de titel *Concentratiekamp* betekende voor hem in dezelfde tijd een actualisering van herinneringen aan de Tweede Wereldoorlog die hij, gelet op zijn leeftijd, zeer bewust in Amsterdam heeft meegemaakt. *Le viol* verwijst naar een kindermoord in Amsterdam, en doeken als *Rwanda* en *De wees* behoeven door de overduidelijke actuele verwijzingen in de titels, geen nadere toelichting. Naast *Junks* – de confrontatie met degenen die hij, wonende in de oude Amsterdamse binnenstad, niet uit de weg kan gaan – schildert Constant de laatste jaren ook minder beladen thema's, die worden ontleend aan de klassieke mythologie. Het laatste schilderij van de tentoonstelling heet *De mandolinist* en is ongetwijfeld nauw verbonden met Constants, ook praktische, muzikale belangstelling.

Frits Keers

Bij de tentoonstelling verschijnt de catalogus *Constant – schilderijen 1948-1995*. Met teksten van Constant en Marcel Hummelink. Nederlands/Engels, ca. 96 pagina's, 24 kleurafbeeldingen, 76 kleine documentaire zwart-wit afbeeldingen bij elk werk. Grafische vormgeving: Walter Nikkels. Verkrijgbaar in de museumboekwinkel.

Het Haags Gemeentemuseum toont van 25 november 1995 tot en met 4 februari 1996 aquarellen van Constant uit de laatste twintig jaar.

Tentoonstellingen

Het Amerikaanse Perspectief

Hoogtepunten uit de collectie van het Whitney Museum of American Art, met onder meer twintig topstukken van Edward Hopper, aangevuld met werken van het Stedelijk Museum (toeslag entree f 3,-)
18 november - 28 januari 1996

Constant

Grote overzichtstentoonstelling schilderijen 1948-1995 (in het Haags Gemeentemuseum vindt van 25 november tot en met 4 februari 1996 een tentoonstelling plaats van aquarellen van Constant van 1975 tot en met 1995)
24 november - 21 januari 1996

Emmy Andriessse - fotografie

Overzichtstentoonstelling
9 december - 14 januari 1996

Metz & Co - De creatieve jaren

Meubels, stoffen en andere gebruiksvoorwerpen, ontwerpen door kunstenaars, onder wie Sonia Delaunay, Bart van der Leek, Gerrit Rietveld (voor warenhuis Metz & Co, in de jaren 1920-1960)
9 december - 18 februari 1996

Change - video-installatie van Kirsten Geisler
t/m 3 december

780 boeken in eerste druk

50 jaar Uitgeverij G.A. van Oorschot
t/m 7 januari 1996

Maria van Kesteren - Gedraaide objecten van hout en glas
t/m 7 januari 1996

Wereld Aids Dag (1 december)
1 december - 7 januari 1996

Fuga Futuri - Alex Vermeulen
20 januari - 3 maart 1996

Helen Frik
20 januari - 3 maart 1996

Prijzen

Dick Bruna / Zwarte Beertjes Affiches

H. N. Werkmanprijs 1995

Diek Zweegman

Emmy van Leersumprijs 1995

t/m 26 november

Bureau Amsterdam

Rozenstraat 59, 1016 NN Amsterdam
telefoon: 020-422 04 71, fax: 020-626 17 30

Christiaans Bastiaans en Michael Joo (video-) installaties
t/m 26 november

Calypso - Urs Fisher, Ronny Nienhuis, Antonietta Peeters, Avery Priesman

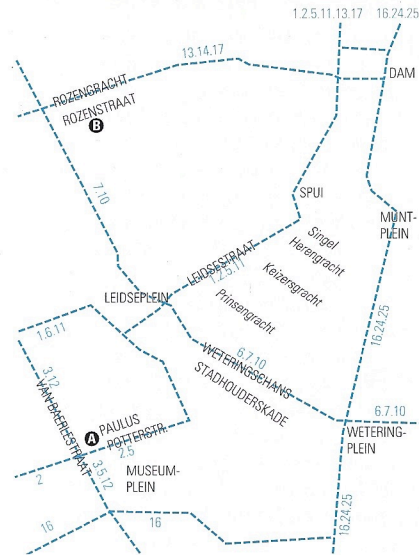
in samenwerkingsverband bouwen de kunstenaars de tentoonstellingsruimte van Bureau Amsterdam om tot verschillende ruimtes met elk een eigen sfeer
2 december - 1 januari 1996

Stedelijk Museum
Paulus Potterstraat 13
1071 CX Amsterdam
telefoon 020-573 29 11
informatie 020-573 27 37

Openingstijden museum
dagelijks 11.00-17.00

Bereikbaar met:
tramlijnen 2, 3, 5, 12, 16
buslijn 63

A Stedelijk Museum
B Bureau Amsterdam

Bulletin Abonnement

Het Stedelijk Museum Bulletin verschijnt 8 x per jaar. Het abonnementsgeld bedraagt met ingang van januari 1995 f 42,50.

Abonnees ontvangen een kortingsvoucher voor de Nationale Museumjaarkaart en kunnen daarmee de Museumjaarkaart kopen voor de prijs van f 30,- i.p.v. f 45,-. Daarnaast kunnen abonnees gratis een verzamelband in het museum afhalen (tegen inlevering van de acceptgirokaart voor de portokosten).

Nieuwe abonnementen: opgave bij de reproductie-afdeling of de informatiebalie in het museum. Schriftelijk in ongefrankeerde envelop aan:

Stedelijk Museum
Afdeling Communicatie
Antwoordnummer 17085
1000 SL Amsterdam

Adreswijzigingen: gaarne abonneenummer vermelden (staat vermeld op het etiket van de verzend-envelop).

ISSN: 0921-6189

Colofon

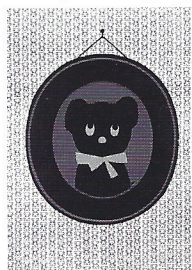
Redactie: Maarten Bertheux, Jacqueline Hagman

Bijdragen: Marja Bloem, Liesbeth Crommelin, Jacqueline Hagman, Esther Hemmes, Geurt Imanse, Frits Keers, Max Meijer, Karen Plomp, Jan Hein Sassen, Agatha Splinter, Ada Stroeve, Petra Timmer, Hripsimé Visser

Ontwerp: Leo de Bruin, Amsterdam
Foto's: Stedelijk Museum (tenzij anders vermeld)

Druk: Drukkerij Mart. Spruijt bv, Amsterdam

Dit Bulletin is gedrukt op Scheufelen Pheno-Matt, chloorvrij speciaal gestreken papier van MoDoVanGelder.

Dick Bruna
affiche, 1968